

سنجش ابعاد موثر بر زیست‌پذیری شهری با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری

(مطالعه موردی: شهرستان مهر^۱)

چکیده:

مفهوم زیست‌پذیری به دلیل اهمیت تهدیدهای موجود در حوزه وضعیت کیفیت زندگی رشد یافته است. عواملی مانند رشد سریع، فقدان اراضی زراعی و فضاهای باز، کمبود مسکن، رشد نابرابری اجتماعی، ضعف فرایند هویت محلی، مکانی و زندگی اجتماعی، تهدیدات جدی برای زیست‌پذیری و اجتماعی به شمار می‌یابند. هدف اصلی این پژوهش، سنجش ابعاد موثر بر زیست‌پذیری شهری در شهرستان مهر با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری است. به عبارتی دیگر، در این پژوهش، اثر برخی شاخص‌های اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی، زیست‌محیطی، کالبدی و مدیریتی، بر زیست‌پذیری شهری شهرستان مهر بررسی شده است. پژوهش حاضر از نظر روش‌شناختی با توجه به اهداف موضوع از نوع کاربردی و به لحاظ روش، توصیفی - تحلیلی است. برای گردآوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش شهرستان مهر (شهرهای مهر، وراوی، گله‌دار، اسیر، فال و خوزی) شامل ۴۳۹۵۰ نفر می‌باشد. حجم نمونه بر حسب جمعیت شهرهای مذکور و با استفاده از فرمول کوکران ۳۵۰ نفر مشخص و به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انجام شده است. در نهایت، پردازش اطلاعات با نرم‌افزار SPSS صورت گرفت و تجزیه و تحلیل نتایج حاصل از پرسشنامه با روش معادلات ساختاری و نرم افزار AMOS، انجام شد. بر اساس نتایج، در شهرستان مهر، عوامل اقتصادی با ضریب بتای ۰/۹۵، دارای بیشترین تأثیر بر زیست‌پذیری در شهرهای مورد مطالعه است. شاخص زیست‌محیطی با میزان ضریب بتا برابر ۰/۹۲، شاخص کالبدی برابر ۰/۸۹، شاخص مدیریتی برابر ۰/۸۱ و شاخص اجتماعی - فرهنگی برابر ۰/۷۷ در رتبه های بعدی قرار دارند. به طور کلی، در زیست‌پذیری شهری شهرستان مهر، تمام شاخص‌های پژوهش دارای اثرگذاری معنادار است.

کلمات کلیدی: زیست‌پذیری، مدل‌سازی معادلات ساختاری، تکنیک آموس، شهرستان مهر.

بیان مساله

جغرافیدانان همواره هدف غایی از مطالعات جغرافیایی را ارتقای کیفیت زندگی انسان عنوان کرده‌اند. در تعاریف متعدد که از علم جغرافیا از زمان‌های بسیار دور (از زمان اراتوستن) تاکنون ارائه شده است، بر رابطه متقابل انسان و محیط تأکید شده است. جغرافیدانان همواره در پی بهینه کردن این رابطه در جهت مطلوبیت‌بخشی به زندگی انسان بوده‌اند (موسوی‌نور

۱ - لازم به ذکر است که در این مقاله، شش شهر از شهرستان مهر، به نام های مهر، گله‌دار، اسیر، وراوی، فال و خوزی بررسی شده است و برای اختصار به جای این شش شهر، نام «شهرستان مهر» بکار برده شده است.

و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۳۸). افزایش شهرنشینی باعث می‌شود تا سال ۲۰۵۰، ۶۰ درصد از مردم در شهرها زندگی کنند (LIU and Wang, 2020: 284). شهرها بعد از انقلاب روند شتابان شهرنشینی را تجربه و بیشتر از ظرفیت خود جمعیت می‌پذیرفتند که مبین بسیاری از مشکلات شهری شد. بر این اساس، بسیاری از متخصصین شهری بر آن شدند که راه‌حل‌های کارآمد برای جلوگیری از آسیب به محیط‌زیست ارائه دهند، از این باب نظریه‌ها و دیدگاه‌های فراوان در این زمینه مطرح شد که از جمله آن‌ها زیست‌پذیری از مکتب توسعه پایدار بود (صدیقی‌اقدس و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۴۷). توسعه روزافزون جمعیت شهری و جایگزینی رویکردهای کیفی به جای توجه به استانداردهای کمی باعث طرح موضوع زیست‌پذیری شده است، که در مقیاس‌ها، قلمروها و ابعاد مختلف قابل بررسی است (حاتمی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۲). زیست‌پذیری مفهومی پیچیده، چندبعدی و کلی است که می‌تواند با توجه به زمینه‌ای که در آن تعریف می‌شود، در مقیاس‌های زمانی و مکانی مفاهیم متنوع و گسترده‌ای را شامل شود (Saitluanga, 2013: 35)، که در ابعاد فیزیکی - کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و محیط‌زیستی معنا می‌یابد (ردایی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۹۷). مفهوم زیست‌پذیری به دلیل اهمیت تهدیدهای موجود در حوزه وضعیت کیفیت زندگی رشد یافته است. عواملی مانند رشد سریع، فقدان اراضی زراعی و فضاهای باز، کمبود مسکن، رشد نابرابری اجتماعی، ضعف فرایند هویت محلی، مکانی و زندگی اجتماعی، تهدیدات جدی برای زیست‌پذیری و اجتماعی به شمار می‌یابند. به سخن دیگر، زیست‌پذیری اشاره به فرصت‌هایی دارد که برای همه اجتماعات محلی با اندازه‌های مختلف وجود دارد و آنها را تبدیل به مکان‌های بهتری برای کار، زندگی و رشد خانواده می‌نماید (مومنی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۹۴). شهرستان مهر در جنوب استان فارس، بر طبق آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن، نزدیک به ۶۵ هزار نفر (۱۷۲۵۱ خانوار) بوده که از این تعداد حدود ۵۱ درصد در نقاط روستایی و مابقی در نقاط شهری ساکن هستند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). در این شهرستان (شهرهای مهر، وراوی، گله‌دار، اسیر، فال و خوزی)، مشکلات ناشی از رشد جمعیت و مهاجرت، بالا بودن میزان بیکاری، عدم وجود فرصت‌های شغلی، مهاجرت بی‌رویه روستاییان و غیره وجود دارد. نتیجه این امر، اقتصاد ناپایدار و شکل‌گیری مشاغل و فعالیت‌های کاذب در سطح شهر، کمبود مسکن و خدمات زیربنایی و تجهیزات شهری و توزیع نامناسب کاربری‌ها در سطح شهر و عدم دسترسی‌های مناسب بوده است. این مشکلات سبب نزول زیست‌پذیری در شهرستان مهر گردیده است. با توجه به مطالب ذکرشده و اهمیت موضوع، این پژوهش قصد دارد ابعاد موثر بر زیست‌پذیری شهری در شهرستان مهر (شهرهای مهر، وراوی، گله‌دار، اسیر، فال و خوزی) را با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری و تکنیک آموس (AMOS) مورد سنجش قرار دهد. مهم‌ترین سوال این تحقیق آن است که کدام یک از شاخص‌های زیست‌پذیری (کالبدی، اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی، مدیریتی و زیست‌محیطی) در شهرستان مهر دارای اثر بیشتری نسبت به بقیه شاخص‌ها دارد؟

مبانی نظری پژوهش

پرداختن به ظرفیت و قابلیت شهرها برای ارائه پایداری - و زیست‌پذیری - موضوع بسیاری از تلاش‌های اخیر دانشگاهیان و متخصصان بوده است (Leach et al., 2017: 80). زیست‌پذیری یکی از عوامل مهم و اثرگذار بر کیفیت زندگی شهروندان

می‌باشد که در دهه ۱۹۸۰ و اوایل دهه ۱۹۹۰ به یک موضوع محبوب تبدیل شد (Ahmed et al, 2019:165). زیست-پذیری فضاهای شهری و مکانیسم بازتولید آن تحت تأثیر نیروهای کلان و اقتضایی محلی شکل می‌گیرند که وضعیت حاکم بر آنها را رقم می‌زنند. به عبارتی، همانند هر پدیده دیگر شهری، نیروهای مؤثر زیادی در پشت ناپایداری فضاهای شهری وجود دارد و مورد توجه قرار دادن این نیروها یکی از وظائف اصلی و محوری برنامه‌ریزان در قرن ۲۱ است (برزگر و همکاران، ۱۳۹۸:۱۳۷). مفهوم زیست‌پذیری در کنار پایداری و به عنوان یک شعار در گفتمان عمومی و برنامه‌ریزی پدید آمده است (نیک‌سرشت و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۰۷). ویلر^۱ بر این باور است که واژه زیست‌پذیری به صورت فزاینده به منظور توصیف شرایطی به کار می‌رود که ارتباط مستقیمی با کیفیت زندگی دارد (وحیدی‌فر و همکاران، ۱۳۹۹: ۳۵). درک وسیع‌تری از زیست‌پذیری شهری این است که به کیفیت زندگی در هر محیط زندگی انسانی مربوط می‌شود (Fu, et al, 2019: 11). دانلد ایلارد در کتاب خیابان‌های زیست‌پذیری در سال ۱۹۸۱ اصولی نظیر خیابان به عنوان حریم امن، خیابان به عنوان محیطی زیست‌پذیر و سالم، خیابان به عنوان یک همستان، خیابان به عنوان قلمرو همسایگی، خیابان به عنوان مکانی برای بازی و یادگیری، و یادگیری، خیابان به عنوان محیطی سبز، و فرح بخش، خیابان به عنوان مکان تاریخی را مهم‌ترین شرایط یک خیابان زیست‌پذیر می‌داند (بندرآباد، ۱۳۹۰: ۵۳). یکی از مهم‌ترین دیدگاه‌ها در زمینه زیست‌پذیری مربوط به ری اولد برگ^۲ است. به اعتقاد وی، یکی از اجزای زیست‌پذیری اجتماعات، مکان سوم^۳ آن‌هاست. مکان سوم از نظریه‌های مطرح و تأثیرگذار در حوزه زیست‌پذیری است که به وسیله اولدبرگ در کتابش با عنوان مکان‌های خوب باشکوه^۴ ارائه شد. مکان سوم، فضایی نیمه عمومی در بستر زندگی روزمره است که حیات و زندگی‌ای را که در خانه (مکان نخست) و محل کار (مکان دوم) صورت می‌گیرد، مورد حمایت قرار داده و تکمیل می‌نماید؛ مکانی که از اجتماعات غیررسمی، داوطلبانه و عادی افراد، ورای خانه و محل کار حمایت نموده و دارای برخی ویژگی‌هاست. مکان‌های سوم لزوماً نه مالکیت عمومی دارند و نه از طریق دولت ایجاد شده‌اند. حتی گاهی فضاهای خصوصی نیز فضایی برای گذراندن اوقات فراغت عموم به حساب می‌آیند؛ فضاهایی مانند کافی شاپ‌ها، مغازه‌های کتاب‌فروشی، آرایشگاه‌ها و رستوران‌های مناسب. این مکان‌ها می‌بایست کاملاً در دسترس بوده و در فاصله اندک از منزل، رایگان یا ارزان‌قیمت باشند تا بتوان به آنجا وارد شد و غذا و نوشیدنی خرید. حس دعوت‌کنندگی هم ویژگی دیگری از این فضاهاست که می‌بایست برای افراد (چه به تنهایی و چه گروهی) به گونه‌ای باشد که افراد در آنجا احساس راحتی نمایند. اولدبرگ پیشنهاد می‌دهد که این مکان‌ها نقش اساسی در توسعه روابط دوستی، ایجاد و تقویت شبکه‌های اجتماعی و حمایت‌کننده داشته باشند تا به این ترتیب، سبب تقویت حیات مدنی در جامعه شهری شوند (پریزادی و همکاران، ۱۳۹۸: ۵). در یک رویکرد همه‌جانبه، ۳۰ گزینه اساسی برای ایده جوامع زیست‌پذیر وجود دارد که در مجموع برنامه‌ها و فعالیت‌های ارائه شده در این ۳۰ گزینه تلاش‌های دولت محلی برای حفظ

1 - Wheeler

2 -Ray Olden berg

3 -Third places

4 -The Great Good Place

رفاه، توسعه فرصت‌های اقتصادی، و بهبود کیفیت زندگی در جامعه و مناطق دنبال می‌شود. تعدادی از این گزینه‌ها عبارتند از:

- احیای جوامع موجود
- بهبود سلامتی عمومی، محیط، و ارتقای کیفیت زندگی
- بهبود زیرساخت‌های حمل و نقل متنوع
- بهبود مراکز آموزشی و تسهیل دسترسی به این مراکز
- توسعه فرصت‌های اقتصادی
- افزایش امنیت و جلوگیری از جرم
- حفاظت از فضاها و محیط‌های طبیعی
- انعطاف‌پذیری در برابر حوادث طبیعی و انسانی (فرامرزی و همکاران، ۱۳۹۷: ۸۶).

در زمینه موضوع پژوهش و اهمیت و جایگاه زیست‌پذیری شهری و بررسی‌های مختلف، پژوهش‌های متعددی صورت گرفته است که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

جی و همکاران^۱ (۲۰۲۱) در مقاله‌ای، خدمات آب و هوایی برای مقابله با تغییرات آب و هوا: نشان دادن شهر زیست‌پذیر با آب و هوا در چین؛ به این نتیجه رسیدند که چنین اقدامی توسعه پایدار را در کنار رشد اقتصادی با کمک به دولت در سازگاری با آب و هوا و توسعه کم‌کربن تسهیل می‌کند. قاسمی و همکاران (۲۰۱۹) در مقاله‌ای، زیست‌پذیری شهرهای ایرانی و اسلامی با توجه به ماهیت آن کاربری اراضی سنتی در شهر و قوانین استقرار آنها، به این نتیجه رسیدند که از طریق بررسی عناصر تشکیل‌دهنده شهرهای سنتی اسلامی ایران و نگهداری این عناصر در فضای شهرهای کنونی، می‌توان راه‌هایی را برای پاسخگویی محیط به نیازهای معاصر در حالی که تداوم و یکپارچگی خود را با آثار تاریخی حفظ کرد، یافت. پول و سن^۲ (۲۰۱۷) در پژوهشی به ارزیابی زیست‌پذیری در کلانشهر کلکته بر اساس تأثیر عوامل جغرافیایی یکپارچه شهری (IUGF) پرداخته‌اند. نتایج تحلیل عوامل مؤثر جغرافیایی نشان‌دهنده در محدوده مورد مطالعه نشانگر ارتباط تعاملی فضایی یک فرد با محیط شهری بود. مظلومی و استعلاجی (۱۴۰۰) به ساماندهی دستفروشان و تأثیر آن بر زیست‌پذیری شهری (نمونه موردی: محله کن منطقه ۵ ناحیه ۲) پرداختند. با توجه به یافته‌ها، ساماندهی دستفروشان و احداث بازارچه می‌تواند جهت معرفی محصولات منطقه مفید واقع شده و در پایداری منطقه نقش موثری داشته باشد. دالوند و همکاران (۱۴۰۰) به مدل‌سازی تأثیر زیست‌پذیری بر کیفیت زندگی مبتنی بر نظرسنجی عمومی مطالعه موردی: شهر دورود پرداختند. نتیجه پژوهش حاکی از آن است که عامل آموزشی، با ضریب رگرسیون ۰/۷۲ بیشترین اثر را بر زیست‌پذیری و عامل زیست‌محیطی با وزن عاملی ۰/۸۲ بیشترین اثر را بر کیفیت زندگی در شهر دورود داشته‌اند. نوریان و همکاران (۱۳۹۹) به ارزیابی تأثیر امنیت بر زیست‌پذیری بافت‌های فرسوده شهری و ارائه راهبردهای ارتقای آن، مورد مطالعاتی: محله انصار شهر مشهد پرداختند. نتایج مطالعه نشان می‌دهند که مولفه‌های زیست‌پذیری و امنیت محله انصار، در شرایط نامطلوبی قرار دارند و از میان شاخص‌های زیست‌پذیری و امنیت، به ترتیب شاخص‌های تعامل و ارتباط و تمایل به نظارت

1-J. et al

2 -Paul & Sen

مطلوب ترین و شاخص‌های رضایت و اعتماد به مدیران و آسایش؛ نامطلوب‌ترین هستند. آفایاری و همکاران (۱۳۹۹) به نقش و جایگاه امنیت در نظریه‌های زیست‌پذیری شهری پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد، امنیت رکن اساسی و عامل مهم زیست‌پذیری در شهرهای جهان به شمار آمده و در همه رتبه‌بندی‌ها و نظریه‌های مختلف، جایگاه مهمی دارد. پوری و همکاران (۱۳۹۸) به سنجش و تحلیل شاخص‌های زیست‌پذیری شهر مشهد از دیدگاه زائران و گردشگران (نمونه موردی: منطقه ثامن مشهد) پرداختند. نتایج نشان داد شاخص‌های نهایی موثر بر زیست‌پذیری منطقه مشتمل بر ۲۷ شاخص می‌باشد که در ۴ گروه: اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و زیست‌محیطی دسته‌بندی شد. بابایی و همکاران (۱۳۹۹) به موانع مدیریت شهری در زیست‌پذیری شهرها، مطالعه موردی: شهر سمنان پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد در بین مجموع شاخص‌های زیست‌پذیری شهر سمنان از دیدگاه نخبگان و مسئولین (با میانگین ۲/۷۶) در سطح پایینی ارزیابی شد. جنتی و همکاران (۱۳۹۹) به ارزیابی تطبیقی قابلیت زیست‌پذیری پایدار محلات شهری (مورد پژوهی: محلات کارکنان شرکت نفت و سادات شهر دوگنبدان) پرداختند. یافته‌های تحقیق، تأییدکننده‌ی این مطلب است که امروزه، محلات شهر دوگنبدان در مسیر پایداری قرار ندارند. طالبی‌انبوهی و همکاران (۱۳۹۸) به تحلیل ساختاری زیست‌پذیری بافت‌های فرسوده شهری با رویکرد آینده‌پژوهی (مطالعه موردی: بافت فرسوده منطقه یک شهر قزوین) پرداختند. یافته‌های حاصل از بررسی متغیرهای کلیدی و مؤثر بر وضعیت بافت‌های فرسوده شهری محدود به موارد مطالعه، بیانگر ناپایداری این مناطق در ارتباط با زیست‌پذیری در آینده است. ساسان‌پور و همکاران (۱۳۹۷) به پژوهشی راجع به قابلیت‌سنجی زیست‌پذیری مناطق شهری ارومیه با مدل RALSPI پرداختند. طبق این مدل، مناطق در دامنه بسیار زیست‌پذیر تا غیرقابل تحمل جای گرفته‌اند. پریزادی و همکاران (۱۳۹۸) به تحلیل زیست‌پذیری در محله‌های بخش مرکزی شهر بروجرد پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که ابعاد و شاخص‌های زیست‌پذیری در بخش مرکزی شهر بروجرد از مطلوبیت بالایی برخوردار است. حیدری (۱۳۹۷) به واکاوی تیپولوژیک رویکرد زیست‌پذیری در بافت‌های فرسوده شهری (مطالعه موردی: بافت فرسوده بخش مرکزی شهر زنجان) پرداخت. نتایج تحلیل نشان داد با عنایت به وجود عوامل متفاوت تأثیرگذار بر وضعیت زیست‌پذیری؛ گونه‌های متفاوت از این وضعیت در پهنه بافت فرسوده بخش مرکزی شهر زنجان ظاهر شده است. خفایی‌زاده و ایلانلو (۱۳۹۸) به بررسی مؤلفه‌های زیست‌پذیری شهرها با استفاده از مدل سلسله‌مراتبی (AHP) (منطقه مورد مطالعه: بندر امام خمینی (ره)) پرداختند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که وضعیت کیفیت زندگی و زیست‌پذیری هر ۵ منطقه در وضعیت مطلوبی نمی‌باشد. در بین ۷ شاخص به کار رفته، زیرساخت‌های شهری بالاترین وزن و ملاحظات پزشکی و بهداشتی کمترین وزن را دارا می‌باشند. در بین مناطق مورد مطالعه نیز محله فاز ۱ به نسبت سایر مناطق در وضعیت مطلوب‌تری برخوردار می‌باشد. کاظمیان و همکاران (۱۳۹۶) به جایگاه انرژی‌های نو و تجدیدپذیر در زیست‌پذیرانه کردن شهرها، مطالعه موردی شهر تهران پرداختند. با توجه به نتایج می‌توان با افزایش سرانه تحقیق و توسعه انرژی‌های پاک میزان آلاینده‌ها را در تهران کاست و تهرانی زیست‌پذیر ساخت. پریزادی و بیگدلی (۱۳۹۵) به سنجش زیست‌پذیری محلات منطقه ۱۷ شهرداری تهران پرداختند. یافته‌های تحقیق نشان‌دهنده نامطلوب بودن وضعیت زیست‌پذیری و ابعاد آن در سطح منطقه، تفاوت میان محلات به لحاظ زیست‌پذیری و تأثیر بیشتر بعد اقتصادی بر وضعیت زیست‌پذیری منطقه ۱۷ و محلات آن می‌باشد.

روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر کاربردی و توصیفی-تحلیلی است. روش گردآوری اطلاعات نیز به صورت اسنادی (کتابخانه‌ای) و پیمایشی (پرسشنامه) صورت گرفته است. در ابتدا، مطالعات به روش اسنادی انجام شد. سپس، اطلاعات لازم به روش میدانی و با استفاده از پرسشنامه گردآوری شدند. جامعه آماری این پژوهش شهرستان مهر (شهرهای مهر، وراوی، گله‌دار، اسیر، فال و خوزی) شامل ۴۳۹۵۰ نفر می‌باشد. برای انتخاب نمونه مناسب جهت ارزیابی از فرمول کوکران استفاده و ۳۵۰ نفر تعیین شده است (جدول ۱). سؤالات بر اساس شاخص‌های تعیین شده (اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی، زیست‌محیطی، کالبدی و مدیریتی) در شهرستان مهر به صورت ۵ گزینه‌ای و طیف لیکرت تنظیم شد. در نهایت، پردازش اطلاعات با نرم‌افزار SPSS صورت گرفت و تجزیه و تحلیل نتایج حاصل از پرسشنامه با روش معادلات ساختاری و نرم‌افزار AMOS، انجام شد. روایی پرسشنامه، با استفاده از تحقیقات مشابه قبلی و نظرات اساتید راهنما و مشاور و دیگر اساتید رشته‌های جغرافیا و علوم اجتماعی تایید شده است. برای سنجش پایایی پرسشنامه نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آن بالاتر از ۰/۷ بود؛ بنابراین، همبستگی درونی متغیرها بالا و پایایی پرسشنامه مطلوب است.

جدول ۱: حجم نمونه تحقیق

ردیف	نام شهر	جمعیت	حجم نمونه
۱	مهر	۱۱۳۸۲	۹۱
۲	وراوی	۴۶۲۲	۳۷
۳	خوزی	۳۲۴۵	۲۶
۴	فال	۴۲۱۱	۳۴
۵	گله‌دار	۱۷۴۴۸	۱۳۸
۶	اسیر	۳۰۴۲	۲۴
	جمع	۴۳۹۵۰	۳۵۰

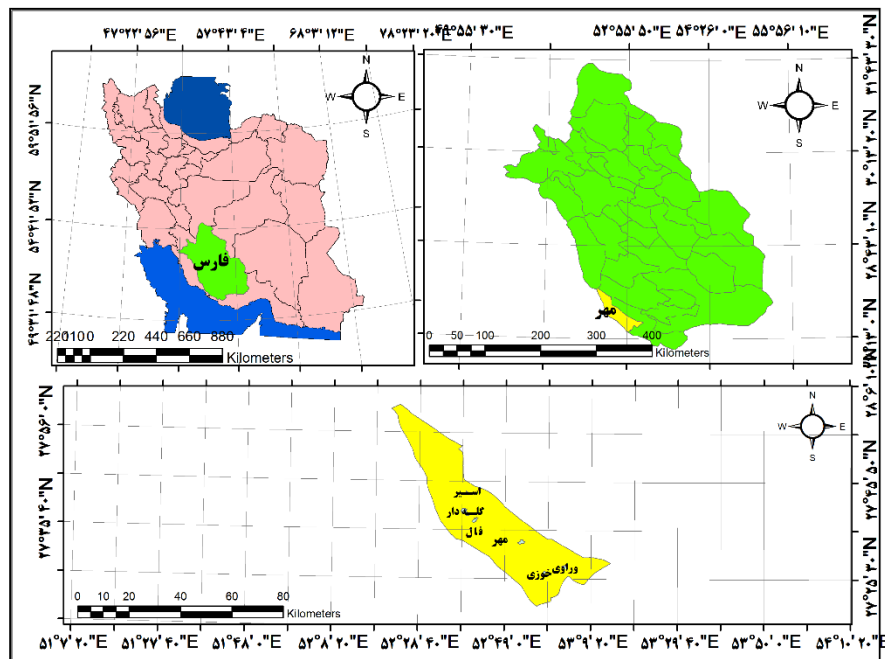
ایران، محققین،

ماخذ: مرکز آمار
۱۴۰۰

منطقه مورد مطالعه

شهرستان مهر در جنوب استان فارس قرار دارد و از شمال و شرق به شهرستان لامرد محدود می‌شود و از طرف غرب با شهرستان جم در استان بوشهر هم مرز بوده و از طرف جنوب و غرب نیز به منطقه عسلویه در استان بوشهر امتداد دارد. بر اساس تقسیمات کشوری این شهرستان دارای ۴ بخش (مرکزی، وراوی، گله‌دار و اسیر) و ۸ دهستان و ۶۳ روستای دارای سکنه می‌باشد (نوری و نوری‌پور، ۱۳۹۸: ۷۶). بر طبق آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن، جمعیت این شهرستان

نزدیک به ۶۵ هزار نفر (۱۷۲۵۱ خانوار) بوده که از این تعداد حدود ۵۱ درصد در نقاط روستایی و مابقی در نقاط شهری ساکن هستند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵).

شکل شماره ۱: موقعیت محدوده مورد مطالعه

یافته‌های تحقیق

مدل ساختاری شاخص‌های موثر زیست‌پذیری در شهرستان مهر

در این مبحث به بررسی تأثیر شاخص‌های موثر بر زیست‌پذیری در شهرستان مهر و ارائه مدل نهایی با استفاده از مدل معادلات ساختاری در نرم‌افزار AMOS پرداخته شده است. به منظور اعتبارسنجی مدل اندازه‌گیری، از تحلیل عاملی تأییدی با توجه به مدل پیشنهادی استفاده شد. در ادامه بحث به بررسی بارهای عاملی به دست آمده بر روی گویه‌های پژوهش در هر شاخص پرداخته شده است.

شاخص‌های اجتماعی - فرهنگی: جدول ۲ به بررسی بارهای عاملی به دست آمده برای گویه‌های اجتماعی - فرهنگی پرداخته است. نتایج بیانگر قابل قبول بودن بارهای به دست آمده بر روی متغیر پنهان (فاکتور) بود. در این زمینه، میزان بارهای عاملی به دست آمده از ۰/۶۲ تا ۰/۸۷ به دست آمد. لازم به ذکر است هرچه میزان بار عاملی به عدد یک نزدیک‌تر باشد بیانگر اثرگذاری بیشتر گویه یا سوال بر شاخص مورد نظر می‌باشد. در این زمینه برای رفع خطای هم‌خطی در مدل

نهایی واریانس گویه کیفیت و امکانات مراکز بهداشتی و درمانی برابر با صفر قرار داده شد و میزان بار عاملی آن ۱ به دست آمد.

جدول ۲: بارهای عاملی به دست آمده برای گویه‌های شاخص اجتماعی - فرهنگی

نام در مدل	گویه	بار عاملی
j1	میزان امنیت ساکنین	۰/۱۶۵
j2	وجود عناصر و یادمان‌های هویتی محله	۰/۱۶۸
j3	میزان مشارکت ساکنان محل در کمک، اجرا یا نظارت در طرح‌های شهری	۰/۱۷۷
j4	همکاری ساکنان برای رفع مشکلات محله	۰/۱۶۶
j5	انتخاب دوست از میان اهالی محله	۰/۱۷۹
j6	میزان روابط اجتماعی بین ساکنان محل	۰/۱۶۵
j7	میزان اعتماد ساکنان محل به هم	۰/۱۸۰
j8	میزان صمیمیت بین ساکنین	۰/۱۶۶
j9	وجود مراکز تفریحی کودکان	۰/۱۸۴
j10	وجود سالن‌های ورزشی و مراکز تفریحی	۰/۱۶۳
j11	وجود مراکز تفریحی سالمندان	۰/۱۸۲
j12	وجود مراکز تفریحی بانوان	۰/۱۶۵
j13	امکان برگزاری مسابقات تفریحی کوچک	۰/۱۸۷
j14	تناسب جمعیت محله با مراکز تفریحی	۰/۱۶۶
j15	وجود رستوران، تریا و کاربری‌های جذاب	۰/۱۸۶
j16	کیفیت و امکانات مدارس	۰/۱۶۲
j17	کیفیت و امکانات مراکز بهداشتی و درمانی	۱

ماخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

شاخص اقتصادی: جدول ۳ به بررسی بارهای عاملی به دست آمده برای گویه‌های شاخص اقتصادی پرداخته است. نتایج بیانگر قابل قبول بودن بارهای به دست آمده بر روی متغیر پنهان (فاکتور) بود. در این زمینه، میزان بارهای عاملی به دست آمده از ۰/۸۰ تا ۰/۸۹ به دست آمد. لازم به ذکر است هرچه میزان بار عاملی به عدد یک نزدیک‌تر باشد بیانگر اثرگذاری بیشتر گویه یا سوال بر شاخص مورد نظر می‌باشد.

جدول ۳: بارهای عاملی به دست آمده برای گویه‌های شاخص اقتصادی

نام در مدل	گویه	بار عاملی
g1	میزان درآمد خانوار	۰/۸۶
g2	میزان رضایت از شغل	۰/۸۲
g3	امنیت شغلی	۰/۸۷
g4	میزان پس انداز خانوار	۰/۸۱
g5	میزان رضایت از وضعیت اقتصادی	۰/۸۹
g6	میزان قدرت خرید	۰/۸۱

۰/۸۰	امکان اشتغال زایی برای جوانان در محله	g7
۰/۸۷	امکان اشتغال زایی برای بانوان در محله	g8
۰/۸۹	امکان خرید یا اجاره مسکن با قیمت مناسب	g9
۰/۸۰	میزان تناسب درآمد خانوار با هزینه‌های زندگی	g10
۰/۸۷	وجود کاربری‌های تجاری مورد نیاز	g11

ماخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

شاخص زیست‌محیطی: جدول ۴ به بررسی بارهای عاملی به دست آمده برای گویه‌های شاخص زیست محیطی پرداخته است. نتایج بیانگر قابل قبول بودن بارهای به دست آمده بر روی متغیر پنهان (فاکتور) بود. در این زمینه، میزان بارهای عاملی به دست آمده از ۰/۷۷ تا ۰/۸۶ به دست آمد. لازم به ذکر است هرچه میزان بار عاملی به عدد یک نزدیک‌تر باشد بیانگر اثرگذاری بیشتر گویه یا سوال بر شاخص مورد نظر می‌باشد.

جدول ۴: بارهای عاملی به دست آمده برای گویه‌های شاخص زیست محیطی

بار عاملی	گویه	نام در مدل
۰/۸۵	میزان رضایت از وضعیت فضاهای سبز شهر	zi1
۰/۷۹	عدم آلودگی هوا	zi2
۰/۸۶	عدم آلودگی جوی‌های آب و فاضلاب‌ها	zi3
۰/۷۷	عدم آلودگی‌های ناشی از زباله‌ها	zi4
۰/۸۱	عدم آلودگی‌های بصری	zi5
۰/۸۰	عدم آلودگی صوتی	zi6
۰/۸۶	عدم حیوانات موذی و حشرات	zi7
۰/۸۰	عدم بوهای زننده و نامطبوع	zi8
۰/۸۳	میزان مطلوبیت آب مصرفی	zi9
۰/۸۱	جمع آوری زباله در زمان مناسب و مشخص	zi10

ماخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

شاخص کالبدی: جدول ۵ به بررسی بارهای عاملی به دست آمده برای گویه‌های شاخص کالبدی پرداخته است. نتایج بیانگر قابل قبول بودن بارهای به دست آمده بر روی متغیر پنهان (فاکتور) بود. در این زمینه، میزان بارهای عاملی به دست آمده از ۰/۵۷ تا ۰/۸۲ به دست آمد. لازم به ذکر است هرچه میزان بار عاملی به عدد یک نزدیک‌تر باشد بیانگر اثرگذاری بیشتر گویه یا سوال بر شاخص مورد نظر می‌باشد. در این زمینه برای رفع خطای هم‌خطی در مدل نهایی واریانس گویه عرض مناسب خیابان‌ها برای عبور و مرور سواره برابر با صفر قرار داده شد و میزان بار عاملی آن ۱ به دست آمد.

جدول ۵: بارهای عاملی به دست آمده برای گویه‌های شاخص کالبدی

نام در مدل	گویه	بار عاملی
k1	عرض مناسب خیابان‌ها برای عبور و مرور سواره	۱
k2	عرض مناسب پیاده‌روها برای عبور و مرور پیاده	۰/۱۵۷
k3	وضعیت آسفالت یا سنگفرش معابر	۰/۱۸۲
k4	وضعیت خدمات حمل با تراکم جمعیت در شهر	۰/۱۶۵
k5	سهولت استفاده آسان معلولان از معابر	۰/۱۶۶
k6	وضعیت اتصال محله به مرکز و سایر نقاط شهر	۰/۱۶۳
k7	سهولت رفت و آمد سواره در شهر	۰/۱۶۸
k8	دسترسی به محل کار	۰/۱۶۹
k9	دسترسی به خیابان‌های اصلی	۰/۱۷۶
k10	دسترسی به کتابخانه‌ها و مراکز فرهنگی	۰/۱۷۱
k11	دسترسی به مراکز مذهبی	۰/۱۷۸
k12	دسترسی به مرکز پلیس و خدمات انتظامی	۰/۱۶۹
k13	دسترسی به مراکز آموزشی	۰/۱۷۹
k14	دسترسی به مکان‌های مخصوص	۰/۱۷۱
k15	کیفیت مسکنی که در آن سکونت دارید	۰/۱۷۵
k16	هزینه تعمیرات و نگهداری مسکن	۰/۱۷۴
k17	وضعیت نورپردازی و روشنایی خیابان‌ها و معابر	۰/۱۶۲

ماخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

شاخص مدیریتی: جدول ۶ به بررسی بارهای عاملی به دست آمده برای گویه‌های شاخص مدیریتی پرداخته است. نتایج بیانگر قابل قبول بودن بارهای به دست آمده بر روی متغیر پنهان (فاکتور) بود. در این زمینه، میزان بارهای عاملی به دست آمده از ۰/۳۵ تا ۰/۸۶ به دست آمد. لازم به ذکر است هرچه میزان بار عاملی به عدد یک نزدیک‌تر باشد بیانگر اثرگذاری بیشتر گویه یا سوال بر شاخص مورد نظر می‌باشد. در این زمینه برای رفع خطای هم‌خطی در مدل نهایی واریانس گویه عملکرد مدیران شهری برای ارتقای کیفیت خدمات برابر با صفر قرار داده شد و میزان بار عاملی آن ۱ به دست آمد. هم‌چنین برای برازش بهتر مدل گویه نظارت مناسب سیاست‌ها و برنامه‌ها توسط مدیران از مدل ساختاری پژوهش حذف شد.

جدول ۶: بارهای عاملی به دست آمده برای گویه‌های شاخص مدیریتی

نام در مدل	گویه	بار عاملی
m1	عملکرد مدیران شهری در کاهش هزینه‌های زندگی	۰/۳۵
m2	عملکرد مدیران شهری برای ارتقای کیفیت خدمات	۱
m3	میزان تناسب ارائه خدمات شهری و پرداخت عوارض	۰/۱۶۴
m4	بهبود روش‌ها و اقدامات مدیران براساس دانش جدید و بومی	۰/۱۸۶
m5	میزان پوشش خدمات در دسترس در سطح منطقه	۰/۱۶۶
m6	میزان وظایف و اختیارات اداره امور شهر به ساکنان	۰/۱۸۴

۰/۷۱	سیاستگذاری و برنامه ریزی مناسب مدیران شهری	m7
۰/۸۳	اجرای مناسب سیاست‌ها و برنامه‌ها توسط مدیران	m8
حذف	نظارت مناسب سیاست‌ها و برنامه‌ها توسط مدیران	m9
۰/۸۱	تخصص علم مدیران شهری برای مدیریت شهر	m10
۰/۷۰	میزان اطلاعات از بودجه و امور مالی شهر	m11
۰/۷۹	میزان اطلاع از طرح‌ها و برنامه‌های شهر	m12

ماخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

برای تعیین اینکه کدام یک از شاخص‌های برازندگی برآورد بهتری از مدل فراهم می‌کند، توافق عمومی و کلی میان متخصصین معادلات ساختاری وجود ندارد؛ از این رو پیشنهاد می‌شود ترکیبی از ۵ شاخص گزارش شود. در پژوهش حاضر به منظور ارزیابی نیکویی برازش مدل از شاخص‌های مطلق (برازندگی مدل) کای اسکوئر^۱، درجه آزادی^۲، سطح معناداری، نسبت کای اسکوئر به درجه آزادی و شاخص‌های نسبی ریشه خطای میانگین مجذورات برآورد^۳، شاخص برازش تطبیقی^۴، شاخص برازش نسبی^۵ و شاخص برازش تطبیقی مقتصد^۶ استفاده شد. جدول ۷ به بررسی شاخص‌های مورد نظر در مدل پرداخته است. با توجه به تعداد نمونه مورد مطالعه می‌توان بیان کرد که همه شاخص‌های برازش مدل در محدوده قابل قبول قرار داشته و دارای برازش مطلوبی بوده و شاخص RMSEA، که مهمترین شاخص در این زمینه هست برابر ۰/۰۷۲ به دست آمد که در محدوده (۰/۰۷۲ ≤ ۰/۰۶۱) کمترین و بیشترین فاصله اطمینان برای معناداری مدل، قرار داشت که بیانگر این است که مدل مذکور در سطح مطلوب قرار دارد.

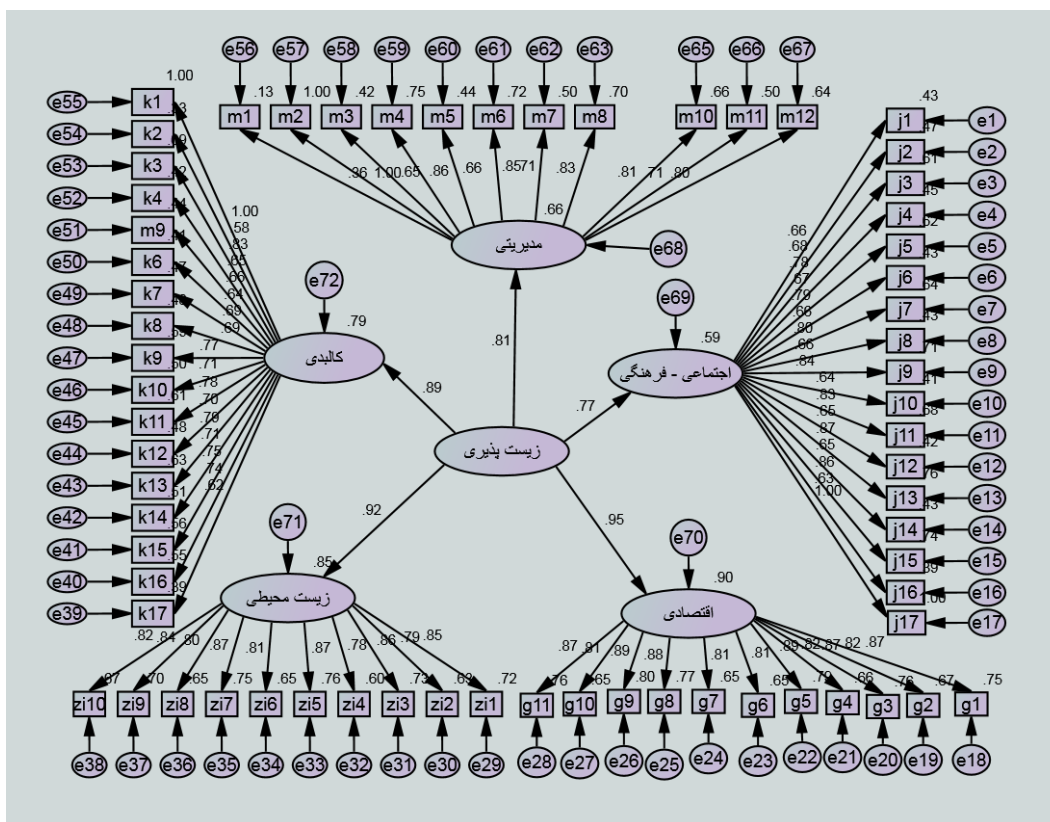
جدول ۷: شاخص‌های برازش مدل نهایی پژوهش

مقدار به دست آمده	محدوده قابل قبول	معیار برازش مدل	نوع شاخص
۱۸۳۳۰/۵	+	کای اسکوئر	شاخص‌های مطلق (برازندگی مدل)
۲۰۸۰	+	درجه آزادی	
۰/۰۲۳	≥ ۰/۰۵	سطح معناداری	
۲/۵۶	بین ۱ تا ۳	نسبت کای اسکوئر به درجه آزادی	
۰/۰۷۲	> ۰/۱	ریشه خطای میانگین مجذورات	شاخص‌های نسبی
۰/۷۹	≤ ۰/۹۰	شاخص برازش تطبیقی	
۰/۶۹	≤ ۰/۶۰	شاخص برازش نسبی	
۰/۷۳	≤ ۰/۶۰	شاخص برازش تطبیقی مقتصد	

ماخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

۱. χ^2
 ۲. df
 ۳. RMSEA
 ۴. CFI
 ۵. RFI
 ۶. PCFI

شکل شماره ۲ به بررسی و سنجش شاخص‌های اثرگذار زیست‌پذیری در شهرستان مهر با استفاده از معادلات ساختاری پرداخته است. براساس نتایج به دست آمده پس از استراتژی‌های پیرایشی و آرایشی در راستایی برآزش مدل و حذف برخی از گویه‌ها، مدل نهایی ترسیم شد. ضرایب رگرسیونی شاخص‌های پژوهش بیانگر اثرگذاری آنان بر زیست‌پذیری شهرستان مهر بود. در این زمینه میزان ضریب بتا برای شاخص اقتصادی برابر ۰/۹۵ در سطح معناداری ۰/۰۰۰۱ به دست آمد که بیانگر این است که عوامل اقتصادی در شهرستان مهر دارای بیشترین تأثیر بر زیست‌پذیری آن از دیدگاه شهروندان شهرهای مورد مطالعه است. در ارتباط با دیگر شاخص‌ها، میزان ضریب بتا برای شاخص زیست‌محیطی برابر ۰/۹۲، شاخص کالبدی برابر ۰/۸۹، شاخص مدیریتی برابر ۰/۸۱ و شاخص اجتماعی - فرهنگی برابر ۰/۷۷ در سطح معناداری ۰/۰۰۰۱ به دست آمد که مبین این امر بوده که در زیست‌پذیری شهری شهرستان مهر تمام شاخص‌های پژوهش دارای اثرگذاری معنادار است. با توجه به نتایج پژوهش، در راستای زیست‌پذیر کردن شهرستان مهر باید شاخص‌های مذکور شهری بیشتر مورد توجه مسولان و مدیران شهری قرار گیرد؛ به گونه‌ای که، برنامه‌ریزی مناسب جهت تخصیص منابع و رسیدن به زیست‌پذیری در این شهرستان، باید بر محور شاخص‌هایی باشد که در سطوح پایین قرار گرفته‌اند، تا از این طریق بتوان با به کارگیری نیروها و پتانسیل‌های موجود به توسعه‌ای همه‌جانبه که سعادت و رفاه تمامی شهروندان را به دنبال داشته باشد؛ دست یابیم. بنابراین، با توجه به ابعاد و شاخص‌های شناسایی شده و تجزیه و تحلیل به عمل آمده بر روی این عوامل، لازم است که توجه بیشتری به سیاست‌های دولت در خصوص توزیع عادلانه امکانات و خدمات زیرساختی و حمایت از شهروندان شهرستان، که پایه و اساس تحرک سایر ابعاد زیست‌پذیری می‌باشد، صورت پذیرد.

شکل شماره ۲: مدل ساختاری زیست پذیری شهری در شهرستان مهر
 ماخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

نتیجه‌گیری

زیست‌پذیری فضاهای شهری و مکانیسم بازتولید آن، تحت‌تأثیر نیروهای کلان و اقتضایی محلی شکل می‌گیرند که وضعیت حاکم بر آنها را رقم می‌زنند. به عبارتی، همانند هر پدیده دیگر شهری، نیروهای مؤثر زیادی در پشت ناپایداری فضاهای شهری وجود دارد و مورد توجه قرار دادن این نیروها یکی از وظائف اصلی و محوری برنامه‌ریزان در قرن ۲۱ است. شهرستان مهر در چند دهه اخیر، تحولات و تغییرات اقتصادی، کالبدی، اجتماعی و زیست‌محیطی فراوانی به خود دیده است، به طوری که، مشکلات این شهرها از جمله جمعیت زیاد، مهاجرت‌های شهری- روستایی، تخریب محیط‌زیست و مسایلی از این قبیل، باعث نزول زیست‌پذیری در این شهرستان شده است. به همین جهت، در این مقاله، شهرستان مهر (شهرهای مهر، وراوی، گله‌دار، اسیر، فال و خوزی) به عنوان منطقه مورد پژوهش، انتخاب و اثر برخی شاخص‌های اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی، زیست‌محیطی، کالبدی و مدیریتی، بر زیست‌پذیری شهری شهرستان بررسی شده است. نتایج حاصل از یافته‌ها حاکی است که، در شهرستان مهر، عوامل اقتصادی با ضریب بتای ۰/۹۵، دارای بیشترین تأثیر بر زیست‌پذیری در شهرهای مورد مطالعه است. شاخص زیست‌محیطی با میزان ضریب بتا برابر ۰/۹۲، شاخص کالبدی برابر ۰/۸۹، شاخص مدیریتی برابر ۰/۸۱ و شاخص اجتماعی- فرهنگی برابر ۰/۷۷ در رتبه‌های بعدی قرار دارند. یافته‌های این مقاله، با یافته‌های پول و

سن^۱ (۲۰۱۷)، دالوند و همکاران (۱۴۰۰)، پوری و همکاران (۱۳۹۸)، ساسان‌پور و همکاران (۱۳۹۷) و غیره همسویی دارد. در یک جمع‌بندی می‌توان گفت، مطالعات نشان می‌دهد که تحقیقات متعددی در پژوهش‌های داخلی و خارجی با عنوان زیست‌پذیری شهری صورت گرفته است؛ اما با توجه به اینکه، شهرستان مهر (شهرهای مهر، وراوی، گله‌دار، اسیر، فال و خوزی) از شهرهای جوان کشور به لحاظ بافت جمعیتی می‌باشند، به نظر می‌رسد ضروری است تا تحقیقات سازمان‌یافته‌ای بروی زیست‌پذیری این شهرها صورت پذیرد. به طور کلی، در زیست‌پذیری شهری شهرستان مهر، تمام شاخص‌های پژوهش دارای اثرگذاری معنادار است. با توجه به شاخص‌های شناسایی شده و تجزیه تحلیل به عمل آمده برای این عوامل، نبود یک برنامه‌ریزی درست و منطقی، این شهرستان را در آینده‌ای نه چندان دور به شهری تبدیل خواهد کرد که حتی زیستن در آن دچار مشکل خواهد بود. در مجموع، شهروندان از شاخص‌های زیست‌پذیری در شهرستان مهر رضایت چندانی ندارند و بررسی میدانی پژوهشگران هم تا حدودی نظرات شهروندان را تایید می‌کند.

پیشنهادهات

توسعه زیرساخت‌های شهری و فراهم نمودن امکانات رفاهی و اقتصادی جهت افزایش پویایی اقتصادی و فرهنگی در این

شهرستان

حمایت از کسب و کارهای کوچک و خانگی در قالب سهولت در اعطای وام و تسهیلات به منظور ایجاد شغل و درآمدزایی

برای ساکنان شهرستان؛

توسعه خدمات بهداشتی- درمانی؛ متناسب با نیاز جمعیت و با سطح دسترسی مناسب هم به لحاظ امکانات و هم نیروی

انسانی در سطح شهرستان؛

سرمایه‌گذاری بیشتر دولت در شهرستان مهر و ایجاد طرح‌های بزرگ متناسب، که این خود باعث جمعیت-

پذیری بیشتر و ماندگاری جمعیت در این شهرستان می‌شود.

توسعه و گسترش امکانات ورزشی- تفریحی و فرهنگی کافی و مناسب با دسترسی مناسب.

منابع:

۱. آقایاری، علی‌اکبر، غازی، ایران، محمودزاده، امیر، رشیدی، محمدمهدی. (۱۳۹۹). نقش و جایگاه امنیت در نظریه‌های زیست‌پذیری شهری. فصلنامه علمی مطالعات دفاع مقدس، ۶(۴)، ۱۳۸-۱۲۵.
۲. بابایی، عباس، کرکه‌آبادی، زینب، کامیابی، سعید (۱۳۹۹). موانع مدیریت شهری در زیست‌پذیری شهرها، مطالعه موردی: شهر سمنان. نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی. ۱۳۹۹؛ ۲۰ (۵۸): ۳۱۸-۳۰۱.
۳. برزگر، صادق، حیدری، تقی، انبارلو، علیرضا. (۱۳۹۸). تحلیل سکونتگاه‌های غیررسمی با رویکرد زیست‌پذیری (مورد مطالعه: محلات غیررسمی شهر زنجان). فصلنامه علمی - پژوهشی برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۹(۳۳)، ۱۳۷-۱۵۲.
۴. بندرآباد، علیرضا (۱۳۹۰)، شهر زیست‌پذیر از مبانی تا معانی، انتشارات آذرخش.

۵. پریزادی، طاهر، بیگدلی، لایلا (۱۳۹۵). سنجش زیست‌پذیری محلات منطقه ۱۷ شهرداری تهران. تحلیل فضایی مخاطرات محیطی. ۳ (۱): ۶۵-۹۰.
۶. پریزادی، طاهر، مرادی، مهدی، ساکی، معصومه. (۱۳۹۸). تحلیل زیست‌پذیری در محله‌های بخش مرکزی شهر بروجرد. فصلنامه مطالعات شهری، ۸(۳۱)، ۳-۱۶.
۷. پوری، زهرا، احمدیان، محمد علی، قنبرزاده دربان، هادی. (۱۳۹۸). سنجش و تحلیل شاخص‌های زیست‌پذیری شهر مشهد از دیدگاه زائران و گردشگران (نمونه موردی: منطقه ثامن مشهد). جغرافیا و توسعه فضای شهری، ۶(۲)، ۶۹-۴۹.
۸. جنتی، حسین، استقلال، احمد، المدرسی، سید علی، رضایی، محمدرضا، ذاکریان، ملیحه. (۱۳۹۹). ارزیابی تطبیقی قابلیت زیست‌پذیری پایدار محلات شهری (مورد پژوهی: محلات کارکنان شرکت نفت و سادات شهر دوگنبدان). کاوش‌های جغرافیایی مناطق بیابانی، ۸(۲)، ۱۶۱-۱۸۵.
۹. حاتمی‌نژاد، حسین، مدانلو جویباری، مسعود، اخوان حیدری، کورش. (۱۳۹۸). تحلیل فضایی زیست‌پذیری کالبدی کلان‌شهر اهواز. فصلنامه علمی - پژوهشی برنامه‌ریزی توسعه کالبدی، ۶(۱)، ۲۳-۱۱.
۱۰. حیدری، محمد تقی. (۱۳۹۷). واکاوی تیپولوژیک رویکرد زیست‌پذیری در بافت‌های فرسوده شهری (مطالعه موردی: بافت فرسوده بخش مرکزی شهر زنجان). جغرافیای اجتماعی شهری، ۵(۱)، ۸۵-۱۰۴.
۱۱. خفائی‌زاده، مریم، ایلانلو، مریم. (۱۳۹۸). بررسی مؤلفه‌های زیست‌پذیری شهرها با استفاده از مدل سلسله‌مراتبی (AHP) (منطقه مورد مطالعه: بندر امام خمینی (ره)). فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۹(۲)، ۲۳۸-۲۲۳.
۱۲. دالوند، هنگامه، شاطریان، محسن، حیدری، رسول. (۱۴۰۰). مدل‌سازی تأثیر زیست‌پذیری بر کیفیت زندگی مبتنی بر نظرسنجی عمومی مطالعه موردی: شهر دورود. فصلنامه شهر پایدار، ۴(۱)، ۸۶-۷۱.
۱۳. ردایی، مهجبین، صالحی، اسماعیل، فریادی، شهرزاد، مثنوی، محمد رضا، زبردست، لعبت. (۱۳۹۹). تدوین قواعد عقلانیت اکولوژیک در برنامه‌ریزی بازآفرینی زیست‌پذیری محله‌های شهرهای کویری (مطالعه موردی: شهر یزد). مطالعات ساختار و کارکرد شهری، ۷(۲۵)، ۲۱۹-۱۹۳.
۱۴. ساسان‌پور، فرزانه، علیزاده، سارا، اعرابی‌مقدم، حوریه. (۱۳۹۷). قابلیت‌سنجی زیست‌پذیری مناطق شهری ارومیه با مدل RALSPI، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۱۸ (۴۸)، صص ۲۵۸-۲۴۱.
۱۵. صدیقی‌اقدس، علیرضا، عزت‌پناه، بختیار، بیگ‌بابایی، بشیر. (۱۳۹۹). تبیین زیست‌پذیری بخش مرکزی کلانشهر تبریز با رویکرد آینده‌نگاری. فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۱۰(۲-۲)، ۵۶۵-۵۴۷.
۱۶. طالبی‌انبوهی، مرضیه، آقائی‌زاده، اسماعیل، جعفری‌مهرآبادی، مریم. (۱۳۹۸). تحلیل ساختاری زیست‌پذیری بافت‌های فرسوده شهری با رویکرد آینده‌پژوهی (مطالعه موردی: بافت فرسوده منطقه یک شهر قزوین). فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۰(۳۹)، ۱۳۴-۱۱۷.
۱۷. فرامرزی، مهسا، جعفری، محمدحسین، بابایی، ام‌السلّمه. (۱۳۹۷). واکاوی نقش اقتصاد سیاسی اسلامی بر زیست‌پذیری شهری (مطالعه موردی: شهر زنجان). فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۹(۳۵)، ۹۶-۸۳.
۱۸. کاظمیان، غلامرضا، رسولی، افشین، خزایی، محمد مهدی. (۱۳۹۶). جایگاه انرژی‌های نو و تجدیدپذیر در زیست‌پذیرانه کردن شهرها، مطالعه موردی شهر تهران. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۸(۲۹)، ۱۱۸-۹۹.
۱۹. مرکز آمار ایران (۱۳۹۵). سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهرستان مهر.
۲۰. مظلومی، شیوا، استعلاجی، علیرضا. (۱۴۰۰). ساماندهی دستفروشان و تأثیر آن بر زیست‌پذیری شهری (نمونه موردی: محله کن منطقه ۵ ناحیه ۲). فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۲(۴۵)، ۷۱-۸۴.
۲۱. موسوی‌نور، سید علی، وارثی، حمیدرضا، محمدی، جمال. (۱۳۹۷). کاربرد مدل‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره در سنجش زیست‌پذیری مناطق کلان‌شهر تهران. جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، ۱۶(۲)، ۲۶۹-۲۴۳.

۲۲. مومنی، احمد، جهانشیری، ماندانا، عزمی، آئیژ. (۱۳۹۹). اثرات حکمروایی خوب بر زیست پذیری سکونتگاه های پیراشهری در دهستان آدران. توسعه فضاهای پیراشهری، ۲(۱)، ۱۹۳-۲۰۵.
۲۳. نوری، مرتضی، نوری پور، مهدی. (۱۳۹۸). راهبردهای مواجهه کشاورزان شهرستان مَهر استان فارس با خشکسالی: از ادراک تا عمل. علوم ترویج و آموزش کشاورزی، ۱۵(۱)، ۷۱-۸۷.
۲۴. نوریان، فرشاد، عبدالله پوررزکناری، سیدسجاد، قاضی، رضا، قضایی، محمد. (۱۳۹۹). ارزیابی تأثیر امنیت بر زیست پذیری بافت های فرسوده شهری و ارائه راهبردهای ارتقای آن، مورد مطالعاتی: محله انصار شهر مشهد. معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۱۳(۳۳)، ۲۸۱-۲۹۸.
۲۵. نیک سرشت، مهدی، تردست، زهرا، مشکینی، ابوالفضل. (۱۳۹۸). تبیین الگوی سازمان یابی فضایی زیست پذیری شهری (نمونه موردی: شهر ایلام). مطالعات ساختار و کارکرد شهری، ۶(۲۰)، ۱۰۵-۱۲۵.
۲۶. وحیدی فر، پریش، رضوانی، علی اصغر، نوری کرمانی، علی. (۱۳۹۹). تحلیل شاخص ها و عوامل مؤثر بر دست یابی به شهر زیست پذیر در بافت های فرسوده و غیر فرسوده شهری (مطالعه موردی: منطقه ۱۰ تهران). مطالعات ساختار و کارکرد شهری، ۷(۲۴)، ۳۳-۵۵.

27. Ahmed, Nora Osama. & Amr Mostafa, El-Halafawy. & Ahmed, Mohamed Amin. (2019) A Critical Review of Urban Livability, European Journal of Sustainable Development, Vol.8, No.1, pp.165-165.
28. Fu, Bo, Yu, Danlinb. Yaojun, Zhang (2019). The livable urban landscape: GIS and remote sensing extracted land use assessment for urban livability in Changchun Proper, China, Land Use Policy, 87, 104048.
29. Ghasemi, K. Hamzenezjad, M. Meshkini, A. (2019). The livability of Iranian and Islamic cities considering the nature of traditional land uses in the city and the rules of their settlement, Habitat International, 90, 102006.
30. J. WANG Y. et al. (2021). Climate services for addressing climate change: Indication of a climate livable city in China, Advances in Climate Change Research xxx (xxxx) xxx.
31. Leach, Joanne M. Lee, Susan E Hunt, Dexter V.L. Rogers, Chris D.F. (2017), Improving city-scale measures of livable sustainability: A study of urban measurement and assessment through application to the city of Birmingham, UK, Cities 71 (2017) 80-87.
32. LIU, Jianxiao Han BI, and Wang, Meilian. (2020), Using multi-source data to assess livability in Hong Kong at the community-based level: A combined subjective-objective approach, Geography and Sustainability 1 (2020) 284-294.
33. Paul, A. Sen, J, (2017), identifying factors for evaluating livability potential within a metropolis: A case of Kolkata. International Journal of Civil, Environmental, Structural, No 6.
34. Saitluanga, Benjamin L (2014), "spatial pattern of urban Livability in Himalayan Region: A case of Aizawl city, india", social Indicators Research, Volume 117, Issue 2, PP 541-559.

Measuring the Dimensions Affecting Urban Viability Using Structural Equation Modeling (Case Study: Mohr Township)

Abstract:

The concept of viability has grown due to the importance of threats in the field of quality of life. Factors such as rapid growth, lack of arable land and open spaces, housing shortages, growing social inequality, weak local identity, spatial and social life processes, are serious threats to livability and social. The main purpose of this study is to measure the dimensions affecting urban viability in Mohr city using structural equation modeling. In other words, in this study, the effect of some socio-cultural, economic, environmental, physical and managerial indicators on the urban viability of Mohr Township has been investigated. The present research is methodologically applied according to the objectives of the subject and descriptive-analytical in terms of method. Library and field methods have been used to collect information. The statistical population of this research is Mohr Township (Mohr, Varavi, Geledar, Asir, Fal and Khozi cities) including 43950 people. The sample size was determined according to the population of the mentioned cities and using Cochran's formula of 350 people and was done by simple random sampling method. Finally, information processing was performed with SPSS software and the results of the questionnaire were analyzed using structural equation method and AMOS software. According to the results, in Mohr Township, economic factors with a beta coefficient of / 95. It has the greatest impact on viability in the studied cities. Environmental index with beta coefficient equal to 0.92, physical index equal to 0.89, managerial index equal to 0.81 and socio-cultural index equal to 0.77 are in the next ranks. In general, in the urban bioavailability of Mohr Township, all research indicators have a significant effect.

Key words: Viability, structural equation modeling, Amos technique, Mohr Township.